

NEUROPSYKOLOGISET TUTKIMUKSET ERIKOISSAIRAAN- HOIDOSSA: HUS FONIATRIAN POLIKLINIKALLA

Neuropsykologinen tutkimus foniatrian yksikössä on osa foniatriasia selvittelyjä ja sen tarpeesta päättää hoitava lääkäri, tarvittaessa yhdessä neuropsykologin kanssa. Foniatrian yksikön neuropsykologit tekevät diagnostisia arvioita ja kuntoutusarvioita. Pelkät kouluarviot eivät kuulu erikoissairaanhoidon.

Tutkimusten perusteena on epäily vaikea-asteisesta poikkeavuudesta lapsen puheen ja/tai kielen kehityksessä sekä siihen liittyen oppimisessa ja/tai toimintakyvyssä.

Lievempien kehityksellisten ja oppimisen ongelmien seuranta on perusterveydenhuollossa ja/tai kouluilla. Nämä ongelmat tulevat usein autetuiksi päivähoidon, koulun tai muun oman kunnan tarjoamalla tuella.

Milloin neuropsykologiset tutkimukset foniatrian erikoissairaanhoidossa (HYKS) ovat tarpeen?

Kun on

- epäily vaikea-asteisesta poikkeavuudesta lapsen puheen ja/tai kielen kehityksessä, oppimisessa ja/tai toimintakyvyssä
- epäily vaikea-asteisesta luki-vaikeudesta, kun lapsen lukutaito ei ole auennut toisen luokan kevään aikana tai lapsen lukutaito ei etene koulun tiiviistä ja pitkäaikaisesta erityisopetuksesta huolimatta
- kyseessä suomea tai ruotsia toisena kielenä oppiva (S2) lapsi, kokopäiväiseksi katsottavaa suomen tai ruotsin kielen altistusta tulee olla vähintään kaksi vuotta ja myös koti/äidinkielen kehityksessä tulee olla huomattavaa vaikeutta

Mikäli lapsella on puheen ja kielen kehityksen vaikeuden lisäksi tai vaikea-asteisen luki-vaikeuden taustalla merkittäviä vaikeuksia muilla kognitiivisen kehityksen osa-alueilla, esimerkiksi tarkkaavuuden ja toiminnanohjauksen, visuaalisen hahmottamisen tai vuorovaikutustaitojen alueella, tulee lähete ohjata sovitun työnjaon mukaisesti lastenneurologian tai lastenpsykiatrian yksikköön.

Ennen lähetteen tekoa:

- alle kouluikäisten osalta edellytetään, että perustasolla on tehty puheterapeutin tutkimukset ja puheterapiakuntoutus on käynnistynyt
- jos perustasolla herää epäily laajemmasta kuin kielellisestä ongelmasta, suositellaan tehtäväksi puheterapeutin tutkimusten lisäksi neuvola-/terveyskeskuspsykologin tutkimukset, joiden pohjalta tarkennetaan sovitun työnjaon mukainen erikoissairaanhoidon vastuualue
- kun kyseessä on S2-lapsi, ennen lähetteen tekoa on varmistettava puheterapeutin tai psykologin arviolla, että kielen kehityksen vaikeus näkyy myös koti/äidinkielessä
- kouluikäisten osalta edellytetään vähintään kahden vuoden sisällä tehdyt koulupsykologin tutkimukset, tuoreet luki-tutkimukset ja että koulussa on ryhdytty tukitoimiin (tehostettu/erityinen tuki), joiden vaikutusta on seurattu
- vain poikkeuksellisen haastavissa erotusdiagnostisissa erityistapauksissa on mahdollista konsultoida puhelimitse foniatrian neuropsykologia

Lähetteen mukana tulee toimittaa:

- lausunnot aiemmista psykologin, puheterapeutin ja toimintaterapeutin tutkimuksista
- ajankohtainen kuvaus päiväkodista/koulusta ja toteutuneista tukitoimista – kuvauksen tulee sisältää myös tiedot päivähoidon aloittamisajankohdasta, ryhmän koosta, S2 lasten lukumäärästä ja mahdollisista S2 tukitoimista ryhmässä
- tieto ja palautteet lapsen saamasta terapiasta ja kuntoutuksesta (esim. puhe-, toiminta-, tai fysioterapia, perheneuvolakäynnit)

Foniatri arvioi sairaalaan saapuneen lähetteen ja ohjaa sen tarvittaessa neuropsykologin lähete-konsultaatioon (ns. erityiskonsultaatio). Konsultoiva neuropsykologi ottaa lapsen kokonaistilanteen perusteella kantaa neuropsykologisen jatkotutkimuksen aiheellisuuteen ja sen mahdolliseen ajankohtaan sekä keskustelee tarvittaessa lähetettä suositelleen psykologin ja perheen kanssa.